

Åtgärder för havs- och vattenmiljön

Rapportering av användningen av anslag 1:12 under 2013

Havs- och vattenmyndigheten
Datum: 2014-04-15

Omslagsfoto: Maja Kristin Nylander/Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930, 404 39 Göteborg
www.havochvatten.se

Åtgärder för havs- och vattenmiljön

Rapportering av användningen av anslag 1:12 under 2013

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014-04-15

INLEDNING	7
Fördelning av anslag 1:12	8
 BIDRAG TILL STÖD FÖR ATT FÖRBÄTTRA, BEVARA OCH SKYDDA HAVS- OCH VATTENMILJÖN (VILLKOR 1)	9
Medfinansiering till flera LIFE+ projekt	9
Bidrag/uppdrag till universitet och högskolor	10
Bidrag till åtgärdsprojekt hos länsstyrelserna	10
SLU Aqua.....	10
Datainsamling.....	11
Förvaltning	11
Utveckling.....	11
Sjöfartsverket.....	11
Åtgärdsprogrammen för hotade arter	12
 UPPDRAG/ÖVERENSKOMMELSER/ VERKSAMHETSKOSTNADER	13
 UTVÄRDERING AV PROJEKT-VERKSAMHETEN AV HAVS- OCH VATTENMILJÖANSLAGET 2007-2012	14
 KALKNING (VILLKOR 2)	16
 FISKEVÅRD (VILLKOR 3)	18
 LOKALA VATTENVÅRDSPROJEKT, LOVA (VILLKOR 4).....	19
 REDOVISNING OCH ANALYS AV ARBETET ENLIGT VATTENFÖRVALT- NINGSFÖRORDNINGEN (VILLKOR 5)	22
.....	22
Tilldelade och använda medel	23
Förbrukning fördelat på verksamhet.....	24
Förbrukning fördelat på kostnadsslag.....	24
Kartläggning och analys inklusive miljökvalitetsnormer	26
Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel	27
Miljöövervakning.....	28
Använda medel	29
Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel	29
Åtgärdsprogram.....	30
Använda medel	30
Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel	31
Förvaltningsplan.....	31
Använda medel	32

Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel	32
Samverkan	32
Använda medel	33
Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel	33
Rapportering.....	34
Uppdrag och ansvarsfördelning	34
Använda medel	34
Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel	34
Övergripande och övrig vattenförvaltning.....	35
Vad har gjorts 2012-2013 - några exempel.....	36
Analys av bidragets användande och fördelning	37
Vilken verksamhet omfattas av bidraget?.....	37
Är storleken på bidraget ändamålsenlig?	38
Är bidragets fördelning förenligt med fördelning av ansvar mellan myndigheterna?	39
Fördelning mellan nationella och regionala kostnader?	39
Är fördelningen mellan år ändamålsenlig?	40
Tillåter redovisning en ändamålsenlig analys av bidragets användning och nyttjande?	40
 FARTYGSKOSTNADER (VILLKOR 6)	 41
 BIDRAG TILL MODELLUNDERLAG FÖR ÅTGÄRDER MOT ÖVERGÖDNING (VILLKOR 7)	 42
 ANSLAGET I SIFFROR OCH FIGURER	 43
Totalt.....	43
Vattenförvaltning.....	44
Länsstyrelserna.....	44
SGU	46
SMHI	46
SLU Aqua.....	47
VISS	49

Inledning

År 2013 omfattade havs- och vattenmiljöanslaget 502 565 tkr. Den största enskilda posten inom anslaget var bidragsbeslut till samtliga länsstyrelser, omfattande 310 000 tkr. Eftersom denna enskilda post står för drygt 60 % av totala anslagsvolymen har dess hantering stor påverkan på resultat och effekt av anslaget. Hösten 2012 fattade vi beslut om att delvis förändra principen för tilldelning och fördelning gällande länsstyrelsebidrag. Detta för att möjliggöra bättre resultat gällande miljömålsarbete, åtgärdsarbete enligt vattendirektiv samt övriga svenska åtaganden.

För 2013 utvecklades ett samlingsbeslut gällande bidrag för respektive länsstyrelse. Fördelning på respektive länsstyrelse baseras på tidigare använda fördelningsnycklar, på länsstyrelsernas redovisade behov samt våra bedömningar.

Fördelning av medel per verksamhet bestäms sedan av respektive länsstyrelse utifrån länets behov. Detta för att möjliggöra effektiva bidragsnyttjande inom respektive länsstyrelse samt att ge den lokala/regionala kompetens som finns vid länsstyrelser att få ett genomslag i bidragets fördelning på respektive villkor.

När utfallet redovisas kan vi se att bl.a. fördelning till arbete med vattenmiljöförvaltningen har fått lägre belopp än vad som anges i regleringsbrev och fördelat bidragsbeslut, vilket kan tolkas som att länsstyrelserna gjort bedömningen att andra delar av miljöarbetet har högre prioritet.

Under året har dialog med länsstyrelserna fördjupats och omställning till ett mer integrerat synsätt har påbörjats. Vår strävan är att bidrag från anslag 1:12 gällande länsstyrelsernas havs och vattenmiljöarbete ska nyttjas effektivare i ett helhetsperspektiv, att de olika villkoren som styr delar av nyttjandet ska kunna integreras i ett effektivt åtgärdsarbete på lokal och regional nivå, som i alla delar stödjer miljömålsarbete och åtgärdsprogram som Sverige åtagit sig genom t.ex. EU-direktiv.

Under 2013 togs första stegen för att ge möjlighet för länsstyrelserna att utveckla ett förhållningssätt som överensstämmer med anslaget förändring, dvs inte dela upp det efter villkor med därtill kopplade summor.

Vid åiterrapportering samt summering av anslagets nyttjande kan konstateras att mycket av hanteringen ut till slutligt nyttjande fortsatt styrs av de förordningar som gäller för anslaget. En översyn av förordningar samt villkor kopplade till anslag 1:12 kan enligt oss ge möjlighet till effektivare användning av tillgängliga medel, att utveckla synergier, inte minst i länsstyrelsernas arbete, samt att bidra till bättre åtgärdsarbete enligt de åtaganden Sverige har enligt direktiv och konventioner.

Huvuddelen av anslaget har fördelats som bidrag till andra myndigheter enligt villkoren i regleringsbrevet och 38 321 tkr har gått till uppdrag och verksamhetskostnader.

Fördelning av anslag 1:12

Budgetposter	Högsta belopp enligt Rb, tkr	Förbrukning, tkr
Bidrag till stöd för att förbättra, bevara och skydda havs- och vattenmiljön (villkor 1)		117 460
Bidrag till länsstyrelserna (villkor 1, 2, 3, 4)		170 988
Bidrag till länsstyrelserna (villkor 5)	133 800	123 344
Bidrag till SMHI (villkor 5)	15 000	15 000
Bidrag till SGU (villkor 5)	6 000	6 000
Fartygsverksamhet (villkor 6)	30 000	18 637
Bidrag till modellunderlag för åtgärder mot övergödning (villkor 7)	7 000	7 000
Delsumma		458 429
Uppdrag/överenskommelser		36 493
Verksamhetskostnader HaV		1 828
Totalt (förbrukning)		496 750
Oförbrukade medel		5 815

Bidrag till stöd för att förbättra, bevara och skydda havs- och vattenmiljön (villkor 1)

Under 2013 har en mindre del av anslaget använts för projektbidrag till externa aktörer, detta beroende på den lägre anslagsnivån jämfört med tidigare.

49 267 tkr har utbetalats i bidrag till projekt, lokalt och regionalt, som inte omfattas av förordningarna om fiskevård, LOVA eller kalkning med länsstyrelser, regioner eller kommuner som ansvariga. Nedan redovisas några av de större posterna.

Medfinansiering till flera LIFE+ projekt

Under 2013 har bidrag om totalt 13 263 tkr lämnats till Life+ projekten BIAS, Vindel River, ReMiBar, UC4LIFE, SAMBAH och MARMONI.

Life+ är EU:s fond för finansiering av miljöprojekt som syftar till att genomföra, uppdatera och utveckla EU:s miljöpolitik och miljölagstiftning.

BIAS, som drivs av Totalförsvarets forskningsinstitut, syftar till att utveckla verktyg för att hantera ljud enligt deskriptor 11 i havsmiljödirektivet. Tanken är också att utveckla en gemensam metodik och mätstandard för ljudhantering som kan antas av alla Östersjöländer. Projektet, som består av flera delprojekt, pågår mellan åren 2012 och 2016.

Under 2013 har vi medfinansierat med 3 550 tkr från havs- och vattenmiljöanslaget.

Vindel River drivs av Umeå universitet och syftar till att åtgärda vandringshinder och rensade forssträckor i Vindelälven. Projektet löper under åren 2010-2014.

Under 2013 bidrog vi med 1 724 tkr i medfinansiering från anslaget.

ReMiBar syftar till att åtgärda vandringshinder i anslutning till vägpassager och dammar vattendragen Råneälven, Varjisån, Ängesån, Lögdeälven och Sävarån, som alla ligger i norra Sverige.

Projektet drivs av Trafikverket och vi har under året medfinansierat med 2 100 tkr.

UC4LIFE är ett projekt som syftar till att gynna den tjockskaliga målarmusslan i 12 vattendrag. Länsstyrelsen i Skåne driver projektet tillsammans med flera länsstyrelser och Karlstads universitet under åren 2012-2016.

Vi har under 2013 medfinansierat projektet med knappt 2 200 tkr från havs- och vattenmiljöanslaget.

SAMBAH är ett projekt som drivs av Kolmårdens djurpark och målet är att öka kunskapen om tumlare som lever i Östersjön. Man försöker bland annat beräkna antalet tumlare och undersöka faktorer som påverkar tumlarnas utbredning.

Projektet pågår mellan år 2010 och år 2014 och vår medfinansiering under 2013 var 1 900 tkr.

MARMONI är ett projekt för att utvärdera innovativa och beprövade miljöövervakningsmetoder utifrån deras förmåga att beskriva förändringar i Östersjöns miljö. Miljöövervakning krävs för att uppfylla EU-direktiv som Vattendirektivet, Habitatdirektivet, Fågeldirektivet och Havsmiljödirektivet.

MARMONI kommer att samarbeta med svenska forskningsinsatser som är relaterade till projektet. MARMONIs svenska studieområde är Hanöbukten. I Hanöbukten kommer insamlad data användas i storskalig modellering och kartering av den marina miljön, med avsikt att demonstrera hur dessa underlag kan användas för att förbättra förvaltningen av havsmiljön.

Projektet pågår 2010-2015 och vår medfinansiering under 2013 var 735 tkr.

Bidrag/uppdrag till universitet och högskolor

Under året har ett flertal uppdrag lämnats till olika universitet och högskolor. Dessa har satts igång och genomförts i huvudsak för att ge stöd och support för att genomföra verksamheten vid myndigheten. Nedan redovisas de största posterna.

Stockholms universitet har erhållit totalt 3 400 tkr, där större delen har gått till arbete med integrerad kalkeffektuppföljning.

Göteborgs universitet/Havsmiljöinstitutet har erhållit 2 700 tkr för att bland annat göra en analys och utvärdering av makrofaunaövervakning i Skagerack, Kattegatt och Öresund, för att genomföra en utvärdering av projektverksamheten med havs- och vattenmiljöanslaget och för ett arbete med indikatorer, övervakning och åtgärder för marint skräp.

Bidrag till åtgärdsprojekt hos länsstyrelserna

Vi har under året beviljat länsstyrelserna bidrag om knappt 8 000 tkr för att genomföra ett antal konkreta åtgärdsprojekt. Några större poster är bidrag för ålutsättning med 2 500 tkr, bidrag till återställning av vandringsväg för fisk vid Hertings kraftverk i Falkenberg med 2 mnkr och bidrag till Program Sälar och Fiske för att minska sälens skadeverkningar på främst laxfisket i norra Östersjön med 2 000 tkr.

Utöver dessa bidrag har vi även beviljat bidrag till länsstyrelsernas arbete med vattenförvaltning, kalkning, åtgärdsprogram för hotade arter, fiskevård och lokala vattenvårdsprojekt, se sidan 19.

SLU Aqua

SLU Aqua har under året erhållit bidrag om 65 901 tkr för rådgivning kopplat till och datainsamling enligt den så kallade datainsamlingsförordningen (Data Collection Framework, DCF). Bidraget antas bli fördelat med 71 % till datainsamling, 17 % till förvaltning och 10 % till utveckling.

Förutom vad som regleras i bidragsbeslut till SLU Aqua enligt detta bidrag så har andra uppdrag/bidrag gått till SLU Aqua i storleksordningen ca 15 000 tkr.

Arbetet kan indelas i tre huvudområden enligt nedan. Då slutredovisning av kostnadsfördelning per arbetsområde för 2013 inte tas fram förrän i maj redovisas här en prognostiserad kostnadsfördelning.

Datainsamling

Syftet med beställningen är

- att bedriva långsiktig övervakning och analys av fisk och ekosystem i sötvatten och marina områden
- att förvalta databaser, samt att vara datavärd, för att tillgängliggöra data och analyser till myndigheter och allmänheten
- att ta fram vetenskapligt baserat underlag för biologiska förvaltningsråd till oss och andra relevanta myndigheter

Förvaltning

Syftet med beställningen är

- att bedriva vetenskapligt baserade projekt för att ta fram underlag till förvaltningen av fisk- och andra ekosystemtjänster i sötvatten och marina områden
- att på basis av uppnådda resultat och annan kunskap ta fram biologiska underlag och ge förvaltningsråd till oss och andra relevanta myndigheter

Utveckling

Syftet med beställningen är

- att genomföra vetenskapligt baserade projekt av utvecklingskaraktär som syftar till att förbättra underlag till förvaltningen av akvatiska resurser,
- att genomföra kvalitetshöjande utvecklingsprojekt som relaterar till samordningsområde 1 och 2.

Sjöfartsverket

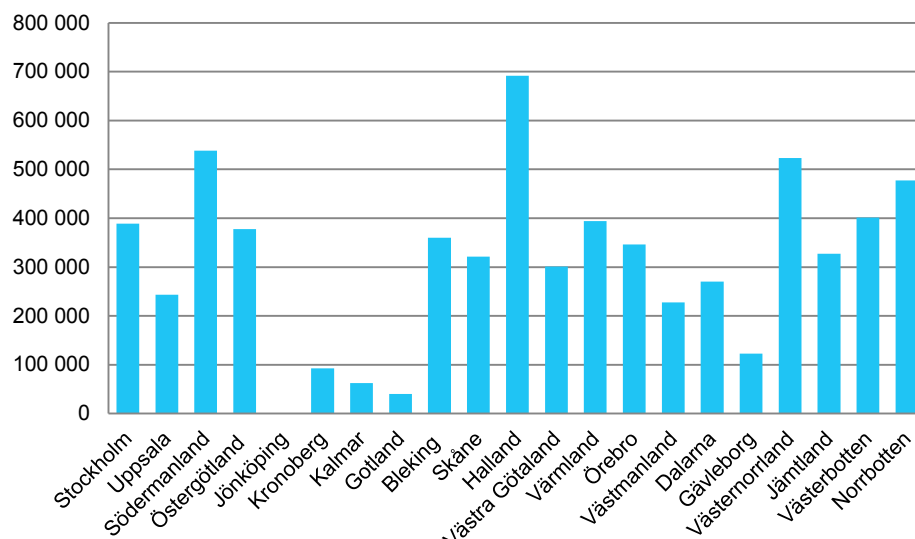
Under 2013 utbetalades 4 200 tkr till Sjöfartsverkets pågående arbete med en nationell djupdatabas. Arbetet har pågått i ett antal år och beräknas vara slutfört 2015. Arbetet innebär digitalisering av tillgängliga djupdata och en uppbyggnad av en högupplöst djupdatabas för Östersjön och Västerhavet.

Behovet av djupdata ökar ständigt, vilket visar sig i beställningar och önskemål som kommer in till Sjöfartsverket. Under 2013 genomfördes ett antal större leveranser till företag, konsulter, kommuner och myndigheter. Under 2013 tecknades ett avtal t.o.m. 2015 som säkerställer att arbetet som påbörjades 2008 kommer att slutföras. Avtalet garanterar ett årligt bidrag om 7 000 tkr. Ca 94 % används för lönekostnader och resterande 6 % till personalrelaterade kostnader.

Vår bedömning är att bästa möjliga djupdata, vilket ScanDis-projektet innebär, är väsentligt för miljöarbetet inom flera områden. Djupdata ger underlag för naturvärdesbedömningar, ger information för kommande havsplanering och kan ge värdefull kunskap inför att man tar fram åtgärdsprogram inom havsmiljödirektivet. ScanDis-projektets genomförande har också i väsentlig grad bidragit till Sveriges del av den Östersjögemensamma djupdatainformation som nu finns tillgänglig. Tyvärr försvåras nyttjandet av viktig information som finns i djupdatabasen av gällande sekretessregler.

Åtgärdsprogrammen för hotade arter

Åtgärdsprogram tas fram för arter eller biotoper som inte kan bevaras genom generella naturvårdsåtgärder, utan är i behov av specifika insatser för sin överlevnad. Fastställande och genomförande av åtgärdsprogram för hotade arter är ett viktigt verktyg för att minska förlusten av biologisk mångfald. Vi ansvarar för 29 åtgärdsprogram för hotade arter.

Fördelning av bidrag till länsstyrelserna för arbetet med åtgärdsprogram.

Under året har länsstyrelserna totalt förbrukat 6 505 tkr.

Bidragsmedel för arbete med åtgärdsprogram är en del av det samlade bidragsbeslutet till länsstyrelserna om totalt 310 000 tkr. Det har varit upp till varje enskild länsstyrelse att fördela medel till arbetet med åtgärdsprogrammen för hotade arter, och länen har prioriterat olika.

2013 års förbrukning av medel inom ramen för åtgärdsprogrammen var 2 000 tkr mindre jämfört med 2012.

Bidragen medverkar bl.a. till att nå miljö kvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Uppdrag/Överenskommelser/ Verksamhetskostnader

Huvuddelen av kostnaderna under denna post har använts till expert- och konsultuppdrag, seminarier och möten inom ramen för arbetet med de regionala miljökonventionerna Helsingforskommissionen (Helcom) och Oslo-Paris konventionen (Ospar), havsmiljödirektivet, nationell uppföljning och utveckling av kalkningsverksamheten, regeringsuppdrag, internationell rapportering, Regionala rådgivande nämnder (RAC), havsplanering och miljömålsarbetet.

Uppdrag innebär att tjänster utredningar m.m. upphandlas av experter utanför statliga verksamheter.

Överenskommelser sluts med annan statlig aktör för att tillföra den behövda tjänsten eller expertkompetens för vårt uppdrag.

Verksamhetskostnader består främst av kostnader för externa möten och dylikt som är nödvändiga för att genomföra vårt uppdrag.

Utvärdering av projektverksamheten av havs- och vattenmiljöanslaget 2007-2012

Havsmiljöinstitutet hade under 2013 i uppdrag av oss att granska delar av den projektverksamhet som finansierats genom havs- och vattenmiljöanslaget under åren 2007-2012, samt lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-projekt) under åren 2009-2012. Utvärderingen omfattar således projekt som påbörjades och ibland även avslutades under den tid anslaget administrerades av Naturvårdsverket.

Syftet med uppdraget var att se resultat och effekter av genomförda projekt och utvärdera myndigheternas hantering av projektverksamheten och dess resultat.

I slutrapporten (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2013:17) redovisas vilken typ av insatser och projekt som har beviljats medel under åren och en utvärdering av projektens miljöeffekter och samhällsnytta. Rapporten redovisar också myndigheternas hantering av anslaget.

Slutsatserna som presenteras i rapporten är:

- Projektverksamheten som finansierats av havs- och vattenmiljöanslaget är på en övergripande nivå förenlig med regleringsbrev och LOVA-förordning.
- Frågan om åtgärdsprojektens miljöeffekter har inte kunnat besvaras då informationen om dessa är allt för bristfälligt dokumenterad i tillgängligt underlagsmaterial. Brist på gemensamma schabloner och beräkningsmetoder nämns också.
- Resultat från kunskapsprojekten är relativt väl använda som underlag i förvaltningsarbetet. Dock har det varit en begränsad spridning av resultaten och de kan sannolikt göra större nytta om de är kända för fler.
- De flesta projekt kan sägas ha haft en samhällsnytta som sträcker sig utöver den direkta miljönyttan. För att kunna göra en djupare analys krävs dock en utveckling av kriterier och ett system för utvärdering.
- Det saknas dokumentation över den arbetsprocess som använts vid prioritering och hantering av projekt. Slutrapporter har också saknats för en del av de genomförda projekten.

Havsmiljöinstitutet ger ett antal rekommendationer för det fortsatta arbetet med anslaget. Vi har därför genomfört åtgärder med utgångspunkt i vad rapporten rekommenderat.

Exempel på åtgärder är:

- Förbättrad och mer tillgänglig dokumentation av genomförda projekt.
- Under 2014 ska vi lägga ut en större del av bidragsmedlen direkt till länsstyrelserna jämfört med tidigare år.
- Vi ska se till att beslut om bidragsmedel sker på ett tydligt och transparent sätt.
- Vi ska ge bättre stöd till länsstyrelserna så att deras arbete med anslagsmedel från oss bidrar till att miljömålen nås.
- Förbättra uppföljningen av det åtgärdsarbete som finansierats med havs- och vattenmiljöanslaget.

Kalkning (villkor 2)

Under 2013 har bidraget använts för kalkning och biologisk återställning i sjöar och vattendrag. Bidraget medverkar till att nå miljökvalitetsmålen, *Levande sjöar och vattendrag* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Enligt länsstyrelsernas redovisning användes totalt 159 707 tkr under 2013. De största utgiftsposterna var:

- kalkspredning – 120 640 tkr
- effektuppföljning – 20 865 tkr
- biologisk återställning – 11 175 tkr

Övriga utgiftsposter utgjordes av ombyggnad av kalkdoserare, kommunernas administration och spridningskontroll samt spridningsplanering, som tillsammans förbrukade 7 027 tkr.

År 2010 upprättade länsstyrelserna regionala åtgärdsplaner för kalkning av sjöar och vattendrag på uppdrag av Naturvårdsverket. Den 1 juli 2011 övertog vi det nationella ansvaret för kalkningsverksamheten och under vintern 2012 påbörjades en granskning av åtgärdsplanerna. Syftet var att utvärdera kvaliteten i kalkningsverksamheten och erhålla ett underlag vid fördelning av statsbidragsmedel.

Resultaten och slutsatserna redovisades hösten 2013 i Havs- och vattenmyndighetens rapport 2013:16 Kvalitet och kalkbehov inom kalkningsverksamheten.

För varje åtgärdsområde bedömdes kvaliteten utifrån nio olika aspekter, bland annat angivna pH-mål, vattenkemisk effektuppföljning, vattenkemisk målnuppfyllelse och kalkningsstrategi. Dessutom uppskattades kalkbehovet baserat på förutsättningen att de vattenkemiska målen ska kunna uppnås i samtliga målområden. Bedömningarna gjordes med utgångspunkt från de råd, riktlinjer och riktvärden som anges i Handboken för kalkning av sjöar och vattendrag.

Granskningen visade att kvaliteten i den svenska kalkningsverksamheten har förbättrats avsevärt under den senaste tioårsperioden. Idag framstår verksamheten överlag som välmotiverad och effektiv. Samtidigt är de regionala skillnaderna omotiverat stora. I några län kvarstår ett betydande behov av ytterligare kvalitetsförbättringar.

Försurningsbedömningar av kalkade vatten behöver förbättras. Den pågående målvattendragsundersökningen kommer att bidra med ett utökat underlagsmaterial. Samtidigt är det uppenbart att mycket arbete kvarstår. Bedömningsverktyget måste förenklas och utbildningsinsatserna behöver öka.

De vattenkemiska målen behöver ses över så att tillämpningen blir likartad. I flera län förekommer ett överutnyttjande av pH-mål 6,0. I andra län används pH-mål 5,6 utan att risken för skadligt höga halter av oorganiskt aluminium har beaktats.

Den vattenkemiska uppföljningen i vattendragen behöver förbättras. Detta gäller i olika grad för nästan alla län. En väl fungerande högflödesprovtagning

är grundläggande för att bedöma måluppfyllelse och optimera kalkningsinsatsen.

Den vattenkemiska måluppfyllelsen behöver förbättras i vattendragen. Förmågan att uppnå pH-målen varierar avsevärt från ett län till ett annat. För att öka måluppfyllelsen och höja effekten behöver kalkningsstrategierna optimeras i en fjärdedel av åtgärdsområdena.

Kalkdoserarnas tekniska status behöver uppgraderas i några län och organisationen för tillsyn, larm och felavhjälpning behöver generellt stärkas. Omotiverad överdosering och kalkning av målområden som saknar kalkbehov bör, i olika omfattning, åtgärdas i samtliga län.

Det totala årliga kalkbehovet beräknades till 105 000-121 000 ton inom befintliga åtgärdsområden, vilket kan jämföras med länsstyrelsernas planerade på 122 000 ton. Beräkningen visar att de vattenkemiska målen kan uppnås utan att det kräver en ökad kalkförbrukning i ett nationellt perspektiv. I vissa åtgärdsområden behövs utökad kalkning, men detta kompenseras av minskade behov i andra. Det finns en betydande besparingspotential i flera län. Endast i ett län behöver kalkanvändningen öka.

Till följd av ökade omkostnader för kvalitetshöjande åtgärder och förväntade prishöjningar kommer behovet av statliga bidragsmedel sannolikt att öka. Besparingspotentialen liksom behovet av kvalitetshöjande insatser varierar mellan länen, vilket antyder att det också finns behov av en regional omfördelning.

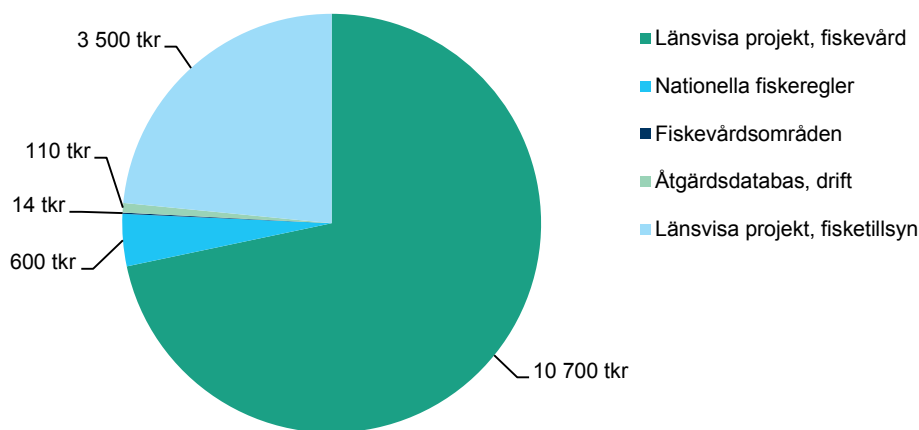
Länsstyrelser och huvudmän är ansvariga för att åtgärda brister i verksamheten. Förbättring av effektuppföljningen bör genomföras direkt. Försumningsbedömningar och pH-mål bör ses över i takt med att nya data inkommer. Justering av kalkdoser och avslutande av onödig kalkning bör ske inför nästkommande spridningstillfälle. Förändringar av kalkningsstrategin är i regel mera tidskrävande och bör prioriteras till åtgärdsområden där den kemiska målsättningen inte uppnås eller där kalkförbrukningen är omotiverat hög.

Den regionala verksamheten behöver fortsatt stöd och styrning från oss. En betydande del av de förbättringar som uppnåtts under de senaste tio åren har åstadkommit via medelsfördelning och bidragsvillkor. Samtidigt finns det fortfarande uppenbara brister i verksamheten varför ytterligare och andra typer av styrmedel behövs. Vi behöver också bidra med utbildningsinsatser och rådgivning samt att bedömningsverktyg och vägledningar utvecklas i takt med att ny kunskap tillkommer.

Fiskevård (villkor 3)

Anslagsposten får användas för stöd till fiskevården enligt förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården och ska särskilt främja det svenska miljömålsarbetet.

Under året har totalt 14 994 tkr förbrukats enligt följande:

Fördelning av medel, villkor 3.

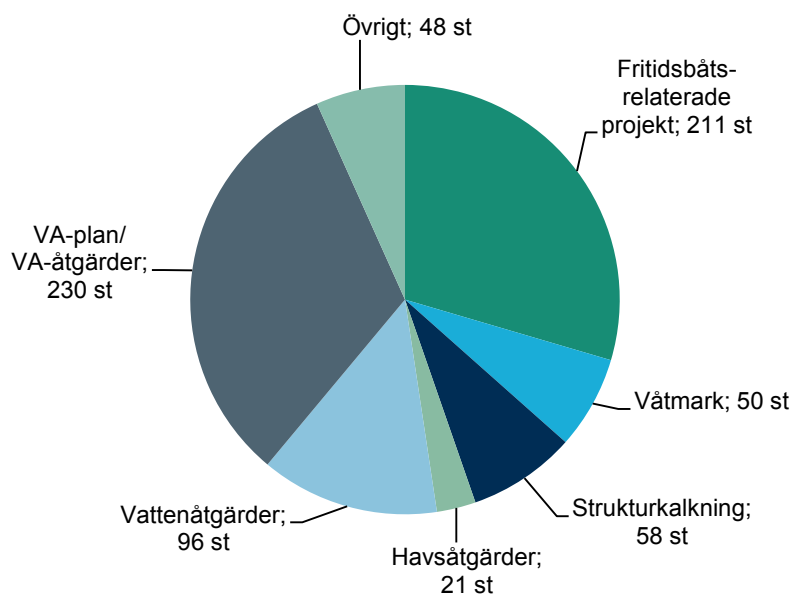
2013 års fördelning av medel har skett genom att återanvända 2012 årsfördelning. Denna nyckel har ingått i det stora bidragsbeslutet till länsstyrelserna om totalt 310 000 tkr. Det har varit upp till varje enskild länsstyrelse hur mycket medel de lagt på fiskevården.

Bidragen medverkar till att nå miljö kvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

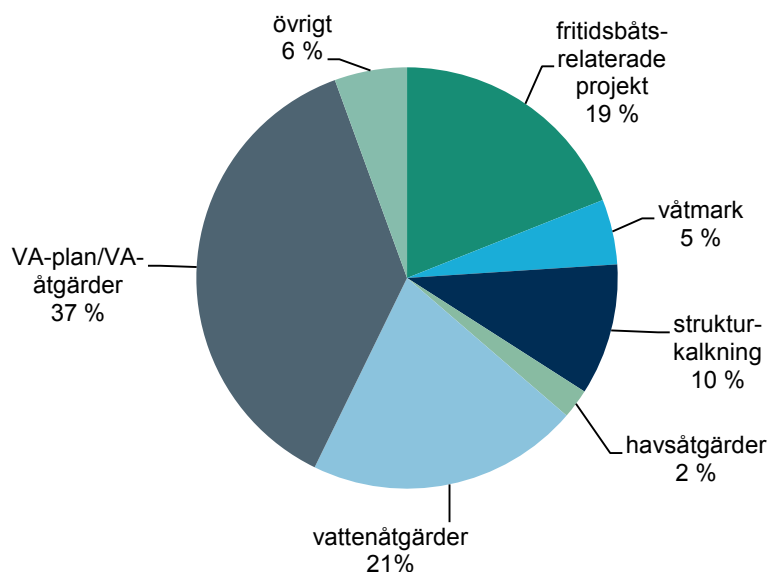
Lokala vattenvårdsprojekt, LOVA (villkor 4)

Huvudsyftet med LOVA är att bidra till minskade mängder fosfor och kväve till havsmiljön. Sedan bidraget instiftades 2009 har satsningar på LOVA gett mycket goda möjligheter för arbete med konkreta åtgärder på lokal och regional nivå, och gett upphov till många åtgärdsinsatser som bland annat bidrar till att uppfylla åtaganden enligt Baltic Sea Action Plan, BSAP.

Hittills har drygt 710 LOVA-projekt beviljats bidrag om totalt ca 315 500 tkr. Bidraget medverkar till att nå miljö kvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Giftfri miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Antal LOVA-projekt som beviljats bidrag under perioden 2009-2013.

Fördelning per åtgärdsområde av beviljade LOVA-bidrag under perioden 2009-2013.

Några exempel på åtgärder som kan finansieras med LOVA-bidrag är:

- anläggning eller återställande av våtmarker
- musselodling
- miljöanpassning av fritidsbåtshamnar (båtbottentvättar och tömningsstationer för båttoaletter)
- strandnära tång- och alginsamling för närsaltreduktion i havet
- VA-planering i samverkan mellan kommuner

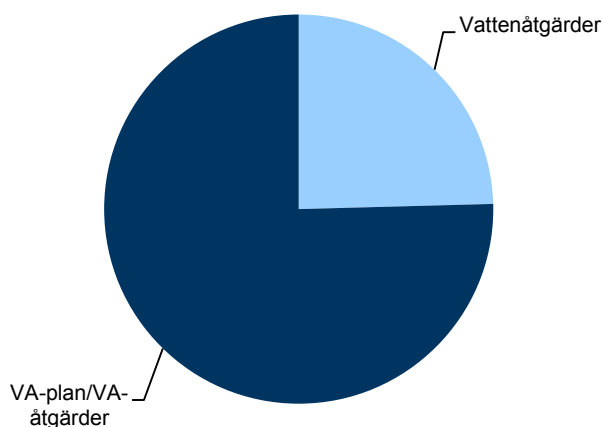
Då anslaget 2013 minskade med en tredjedel från föregående år avsattes inget särskilt bidrag för genomförande av LOVA-projekt. Åtaganden från tidigare år fick fortsatt finansiering och för dessa tilldelades 19 234 tkr till länsstyrelserna. Den allmänna bidragsminskningen resulterade i att länsstyrelserna endast beslutade om ett fåtal nya LOVA-projekt.

Totalt beviljades 13 LOVA-projekt bidrag motsvarande 4 305 tkr under 2013. De projekt som beviljades medel avsåg 7 st VA-planering och 6 st vattenåtgärder. Utav dessa projekt var två helt nya och elva var fortsättningsprojekt på tidigare beviljade ettårsprojekt.

Sammantaget betyder det att före 2013 beslutades LOVA-bidrag på 19 234 tkr. Tillsammans med beslut tagna under 2013, motsvarande 4 305 tkr, blev det en total utbetalning till LOVA-projekt på 23 539 tkr.

Den sammanlagde redovisningen från Länsstyrelserna av utbetalda medel till LOVA för 2013 uppgår till 10 105 tkr. Differens mot beviljade medel kan förklaras av att 25 % av medlen betalas ut efter slutredovisning och att vissa projekt har förseningar i slutrapporteringar.

Störst andel bidrag beviljades till de projekt som avsåg VA-planering, exempelvis samverkan för gemensamma VA-lösningar och inventering av enskilda avlopp. Exempel på vattenåtgärder som beviljades bidrag är översvämningsskartering, avfasning och restaurering av kanter samt åtgärder för minskat näringsläckage till Hanöbukten.

Fördelning per åtgärdsområde av beviljade LOVA-bidrag under 2013.

Det bidrag som tilldelades länen för tidigare beslutade lokala vattenvårdsprojekt resulterade under året i 134 slutrapporterade LOVA-projekt.

Havsmiljöinstitutets utvärdering av åtgärdsprojekten (se sidan 14) visade att det finns ett behov av en stärkt uppföljning, en strategisk plan att samla in och tillgängliggöra resultat och effekter i en åtgärdsdatabas och att förbättra kunskapsspridningen.

LOVA-projekten har generat värdefulla synergieffekter som skapats i samverkansprojekt mellan olika aktörer i länen och att tänka i termer av samhällsnytta inom kommande program exempelvis genererade arbetstillfällen och ökad turism är också viktigt beakta.

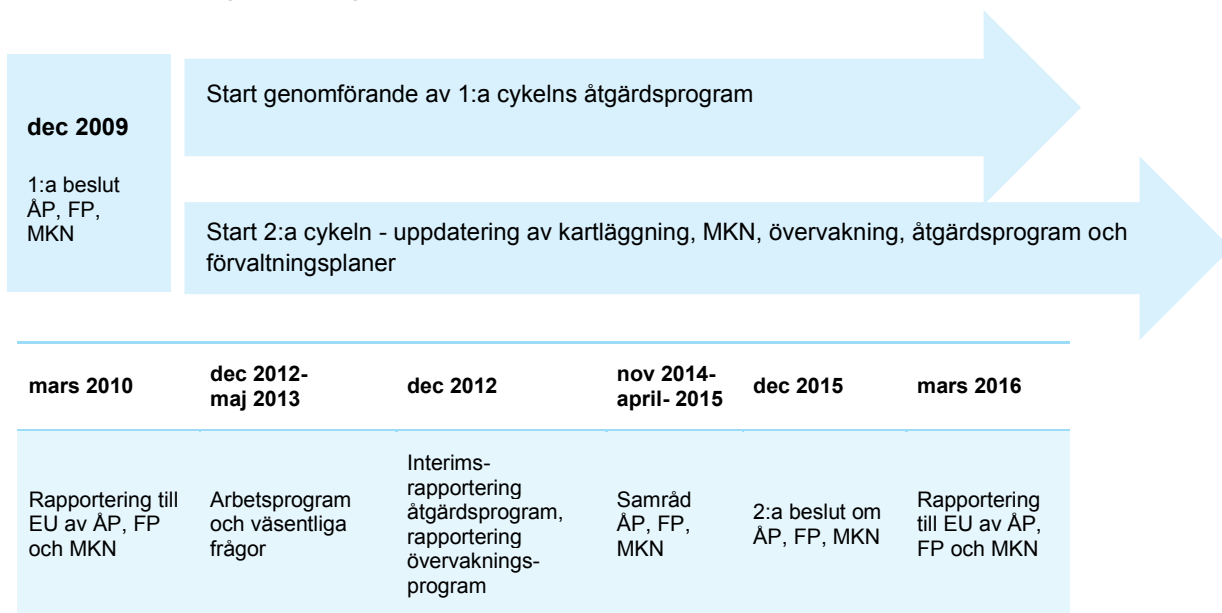
Goda exempel har visat att LOVA-projekten har skapat arbetstillfällen, främjat turismen, ökat konkurrenskraften samt höjt det allmänna medvetandet om vilka konkreta åtgärder som kan vidtas för att förbättra miljön i hav och vatten.

LOVA-bidraget har även en viktig effekt i att kompletterande finansiering till vattenmiljöåtgärder mobiliseras, i flera fall mycket mer än kravet på 50 % medfinansiering.

Redovisning och analys av arbetet enligt vattenförvaltningsförordningen (villkor 5)

Vattenförvaltningsarbetet är nu inne i den andra sexåriga förvaltningscykeln. Genomfört arbete har inneburit att Sverige utvecklat en kompetent och processororienterad vattenadministration. Detta illustreras bl.a. av att Sverige numera räknas till de länder som väl klarar den återrapporering som kommissionen kräver.

Det har också medfört att det i dag finns etablerade rutiner och processer för hantering av all data som arbetat kräver, liksom för samverkan och samråd. Det finns emellertid brister i genomförandet, främst kopplat till genomförande av övervakning och åtgärdsprogram, vilket Europeiska Kommissionen konstaterat i sin granskning.

Tidplan för beslut, rapportering o samråd för vattenförvaltningsarbetet.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2013 fick högst 154 800 tkr användas för arbete enligt Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, enligt följande:

- högst 116 800 tkr betalas ut som bidrag till länsstyrelserna (21 st) enligt den fördelningsnyckel som använts tidigare
- högst 17 000 tkr till de länsstyrelser som är vattenmyndigheter (5 st)
- högst 15 000 tkr till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
- högst 6 000 tkr till Sveriges geologiska undersökning

I redovisningen och analysen nedan har vi en disposition som liknar den Naturvårdsverket använde vid sin redovisning 2011 - Användning av tilldelade medel för perioden 2008-2010, dvs. organiserad i huvudsak efter avsnitt i vattenförvaltningsförordningen.

Tyngdpunkten på redovisningen är år 2013, men som stöd för analysen redovisas även delvis åren 2011 och 2012.

Tilldelade och använda medel

Åren 2011 och 2012 beviljades länsstyrelserna, vattenmyndigheterna, SMHI och SGU bidrag till vattenförvaltningsarbetet enligt de högsta nivåer som angivits i regleringsbreven. 2013 ändrades detta för länsstyrelserna och vattenmyndigheterna då vi tog ett beslut riktat till varje länsstyrelse om ett samlat bidrag till arbete med vattenförvaltning, fiskevård, kalkning, biologisk återställning och hotade arter. Besluten var villkorade så att de högsta belopp som angivits i regleringsbrevet inte skulle överskridas.

Under 2013 använde länsstyrelserna 1 233 000 tkr för arbete enligt vattenförvaltningsförordningen, dvs. 10 500 tkr lägre än högsta belopp enligt villkor i regleringsbrev. Om man jämför med förbrukningen 2011 och 2012 blir skillnaden ännu större då man under dessa år förbrukade mer medel än vad som var tilldelat. Det senare förklaras av att länsstyrelserna skjutit till andra resurser, utöver bidraget, för att finansiera arbetet.

Även SMHI har använt mer medel än tilldelat för arbete enligt vattenförvaltningsförordningen.

Vi har under 2012 och 2013 haft ca fem årsarbetskrafter för vattenförvaltningsarbete enligt vattenförvaltningsförordningen, som finansierats med förvaltningsanslaget.

Naturvårdsverket har fortsatt en del i arbetet genom sitt ansvar för miljögifter, men finansierar detta liksom vi via förvaltningsanslaget.

Myndighet	2011 tilldelat/ förbrukat, tkr	2012 tilldelat/ förbrukat, tkr	2013 tilldelat/ förbrukat, tkr
Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna	137 900/ 142 800	133 800/ 137 000	högst 133 800/ 123 300
SMHI	15 000/ 16 700	15 000/ 17 000	15 000/ 16 100
SGU	6 000/ 6 000	6 000/ 6 300	6 000/ 6 000
Summa totalt	158 900/ 165 500	154 800/ 160 300	högst 154 800/ 145 400

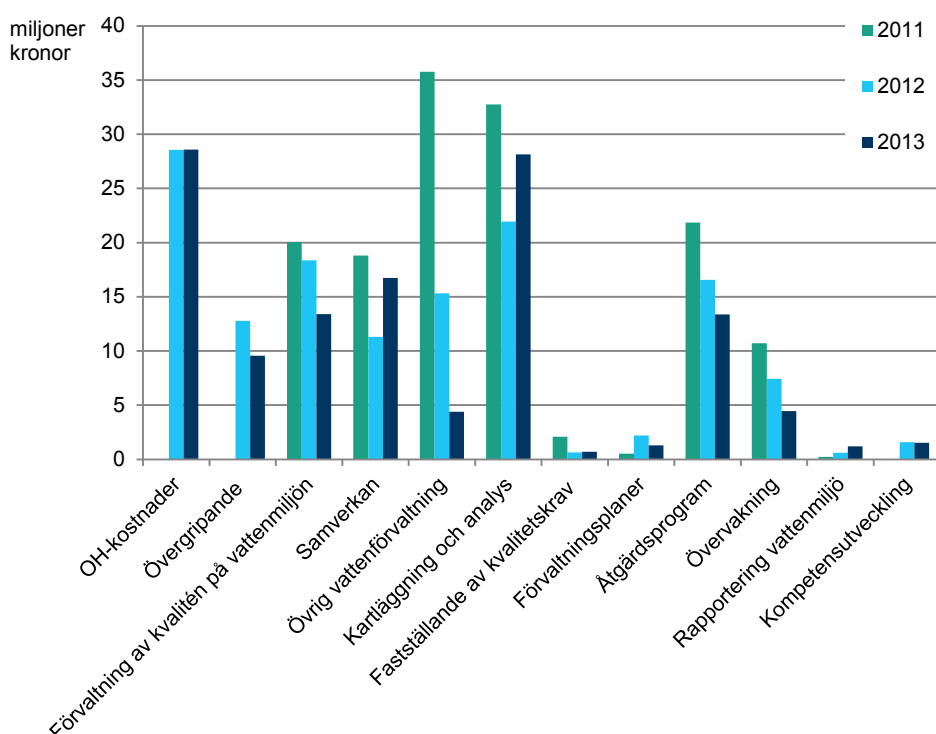
Tilldelade och förbrukade medel (tkr) för arbete med vattenförvaltningen, 2011- 2013.

Förbrukning fördelat på verksamhet

SMHI och SGU har redovisat alla sina kostnader och tid på kartläggning och analys. Kartläggning och analys samt övervakning är grunden för uppdatering och uppföljning av åtgärdsprogram och förvaltningsplaner de kommande två åren.

Nedanstående diagram illustrerar hur medel har fördelats mellan olika verksamheter för 2011-2013 för samtliga länsstyrelser. Mest medel har lagts på kartläggning 2012 och 2013. År 2011 lades mest på övrig vattenförvaltning.

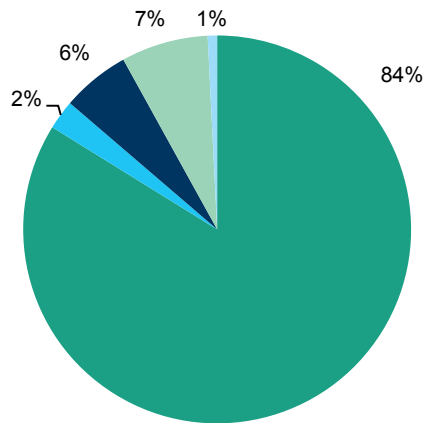
Jämförelsen mellan år försvåras genom att koderna inte riktigt använts på samma sätt och genom att OH-avgifter redovisats lite olika. För 2011 fördelades OH-kostnaden på respektive verksamhet och för 2012 och 2013 redovisades den separat.

Fördelning av använda medel för perioden 2011-2013, för samtliga länsstyrelser och vattenmyndigheter.

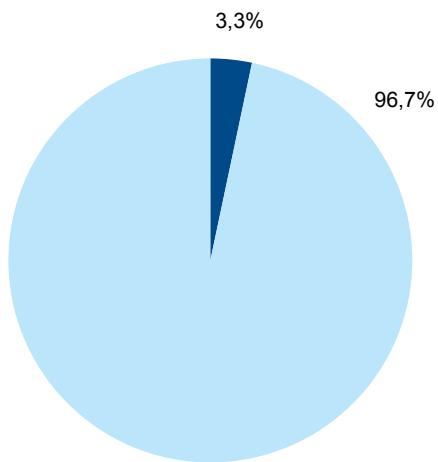
Förbrukning fördelat på kostnadsslag

Merparten av medel för arbete med vattenförvaltning vid länsstyrelser, vattenmyndigheter, SGU och SMHI används till lönekostnader inklusive avgifter och OH.

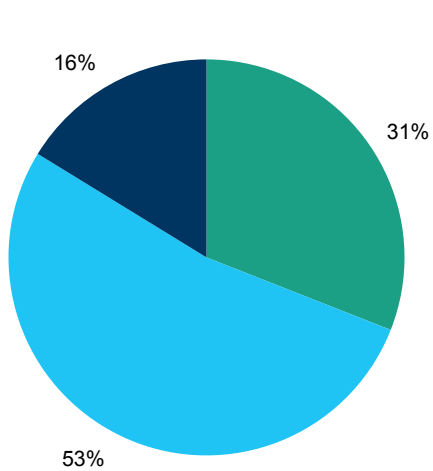
- Lönekostnader inkl avg och OH
- Tjänsteresor
- Konsulttjänster
- Utbetalda bidrag/vattenråd
- Övrigt

Vattenmyndigheterna och länsstyrelser - fördelning av medel 2013

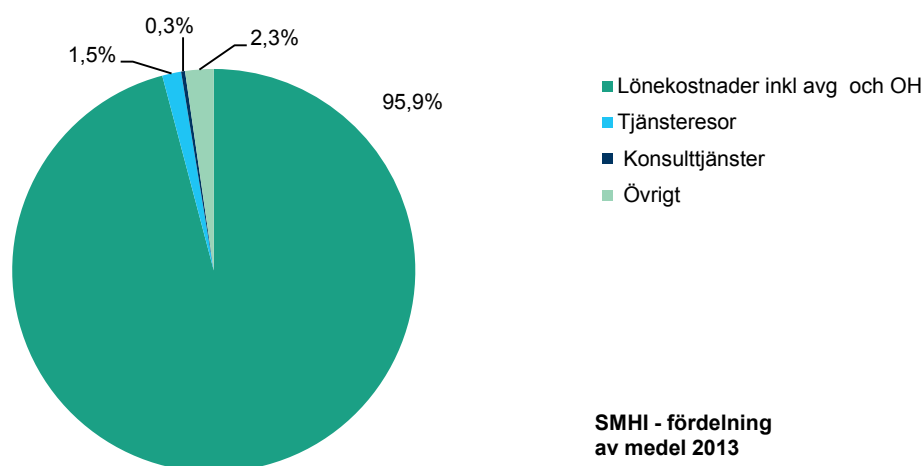
- Externa kostnader
- Personalkostnader

SGU - fördelning av medel 2013

- Stöd till vattenmyndigheter
- Kartläggning och analys
- Vattentäktsarkivet

SGU - fördelning av medel 2013

Kartläggning och analys inklusive miljökvalitetsnormer

I början av varje cykel ska en kartläggning och analys göras av Sveriges vatten. Arbetet är grunden till att fastställa mål/normer och åtgärdsprogram. I första cykeln definierades ca 27 000 stycken vattenförekomster och för alla dessa ska bl.a. vattenmiljöns kemiska och ekologiska status beskrivas, samt vilken påverkan det finns på vattenförekomsterna. Det ska också göras en ekonomisk analys av vattenanvändningen.

När slutligen vattenförekomsten är kartlagd med avseende på typ, tillstånd, påverkan och ekonomisk analys ska en riskanalys göras för att identifiera de vattenförekomster som riskerar att inte nå miljökvalitetsnormerna.

Den totala summan för kartläggning och analys fördelar sig relativt jämt mellan åren och är ca 15 % lägre jämfört med den föregående treårsperioden 2008-2010.

År	SGU, tkr	SMHI, tkr	Vatten- myndigheterna /Lst, tkr	Summa tkr
2011	5 991	16 670	34 856	57 517
2012	6 261	17 058	22 596	45 914
2013	5 973	16 134	28 822	50 930
Summa	18 225	49 862	86 274	154 361

Förbrukade medel från 1:12-anslaget, 2011- 2013, kartläggning och analys, inklusive miljökvalitetsnormer.

Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel

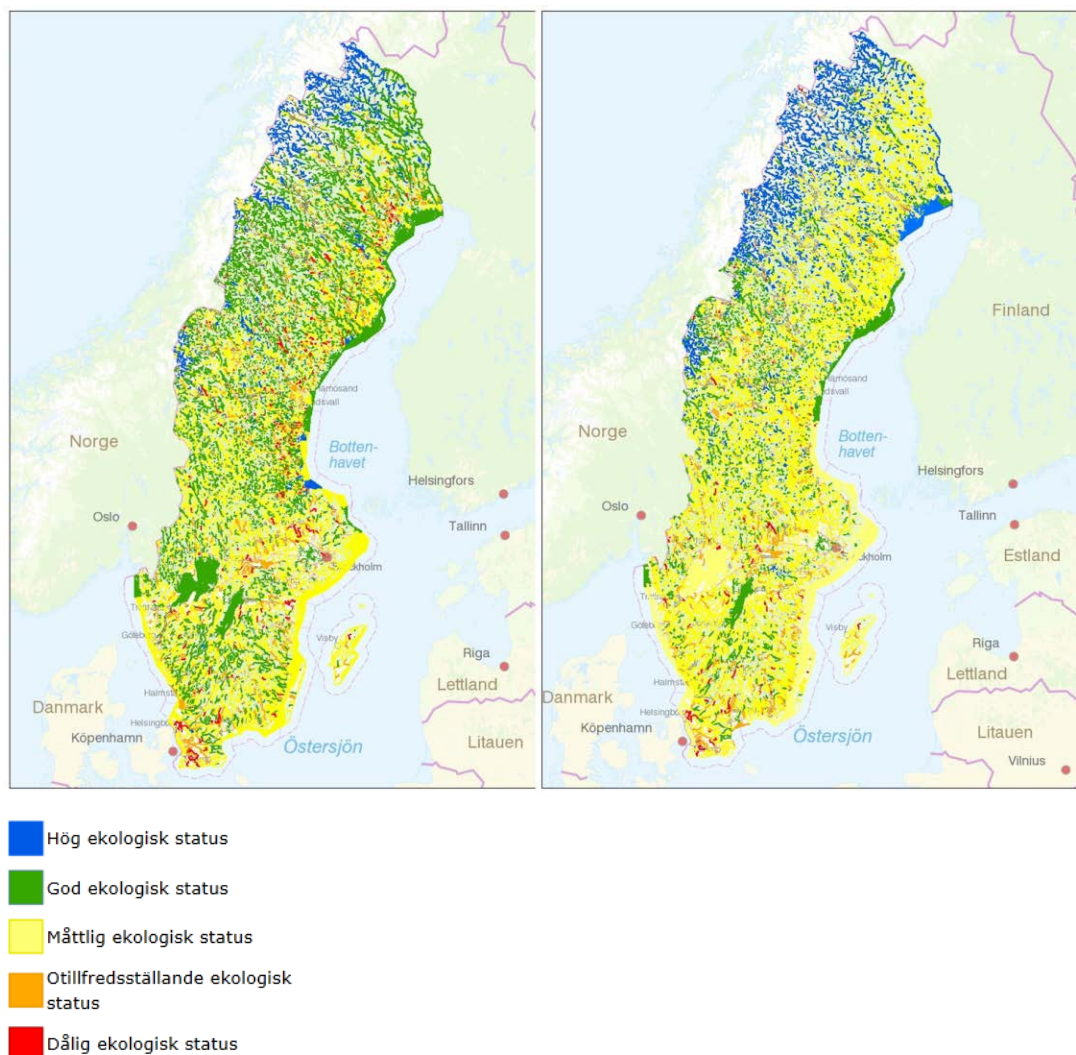
SMHI har bl.a. fortsatt utveckla VattenWeb (<http://vattenweb.smhi.se>). Applikationen erbjuder nedläggning av data o analys av data t.ex. scenarioverktyg för övergödning som stöd i åtgärdsplaneringen. Vidare har t.ex. SMHI digitaliserat historiska data för vattendrag, uppdaterat nationellt dammregister och gjort detta tillgängligt via SVAR, utvecklat den hydrologiska beräkningsmodellen S-HYPE samt digitaliserat avrinningsområden till samtliga vattenförekomster.

SGU har bl.a. tagit fram förslag på nya grundvattenförekomster till vattenmyndigheterna, reviderat föreskrift för kartläggning och analys och statusklassning och miljökvalitetsnormer, utvecklat bedömningsgrunder för grundvatten, samlat in nya data till vattentäcksarkivet och deltagit aktivt i EU arbetet i arbetsgruppen för grundvatten. I arbetsgruppen i EU arbetet har en av arbetsuppgifterna varit att revidera bilaga I och II i grundvattendirektivet. SGU har också deltagit i arbetet med att svara på kommissionens frågor om genomförandet av vattendirektivet i Sverige. En hel del tid har också lagts på kontinuerlig dialog med oss och vattenmyndigheterna för genomförande och vägledning.

Vattenmyndigheterna har under perioden arbetat med att samordna revisionen av vattenförekomstindelningen och klassningen, gjort insatser för att förbättra kunskapsunderlagen och därmed möjliggöra förbättrade statusklassificeringar. Vidare har vattenmyndigheterna tagit fram ett antal ”hjälpredor” som stöd åt länsstyrelserna inför 2013 års arbete med klassificering av status, påverkan, miljöproblem och risk samt förslag till miljökvalitetsnormer.

Hjälpredorna finns publicerade på www.vattenmyndigheterna.se och diskussioner har förts med intresseorganisationer som vill använda dem.

Under 2013 har alla länsstyrelser arbetat intensivt med kartläggning och analys för alla Sveriges vattenförekomster. Det har lagts ner mer än 70 000 timmar vilket motsvarar en tredjedel av redovisad tid för länsstyrelsearbetet. Nedan redovisas ett första utkast av klassningen för 2013, men den håller nu på att kvalitetssäkras av länsstyrelserna.

I den vänstra bilden syns statusklassningen från 2009, och i den högra den från 2013. Ur samtliga länsstyrelsernas verksamhetsredovisning 2013 från anslag 1:12, VISS den 14 januari.

Den nya bilden över statusen på landets vattenförekomster visar på en generellt sämre status än statusklassningen 2009. Detta beror på att länsstyrelserna nu använt mer dataunderlag vid klassningen och att nya bedömningsgrunder har använts, vilket sannolikt påverkat utfallet.

Miljöövervakning

Övervakning är en viktig grund för framtagande av åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. Övervakningen är antingen kontrollerande, operativ eller undersökande. Vattenmyndigheternas och länsstyrelsernas arbete med miljöövervakning utgår från existerande övervakning (nationell miljöövervakning, regional miljöövervakning, kommunal övervakning, samordnad recipientkontroll, recipientkontroll, effektuppföljning) och verkar för att samordna och komplettera denna så att vattenförvaltningens behov möts.

Använda medel

Medelsanvändningen varierar en del mellan åren, vilket förklaras av arbetets olika skeenden. I jämförelse med perioden 2008-2010 har emellertid medelsförbrukningen halverats, förklaringen till detta är inte uppenbar då miljöövervakningen är ett område med uppenbara brister.

År	SGU	SMHI	Vatten- myndigheterna /Lst, tkr
2011	-	-	10 699
2012	-	-	7 428
2013	-	-	4 454
Summa			22 581

Använda medel från 1:12 anslaget 2011- 2013, övervakning

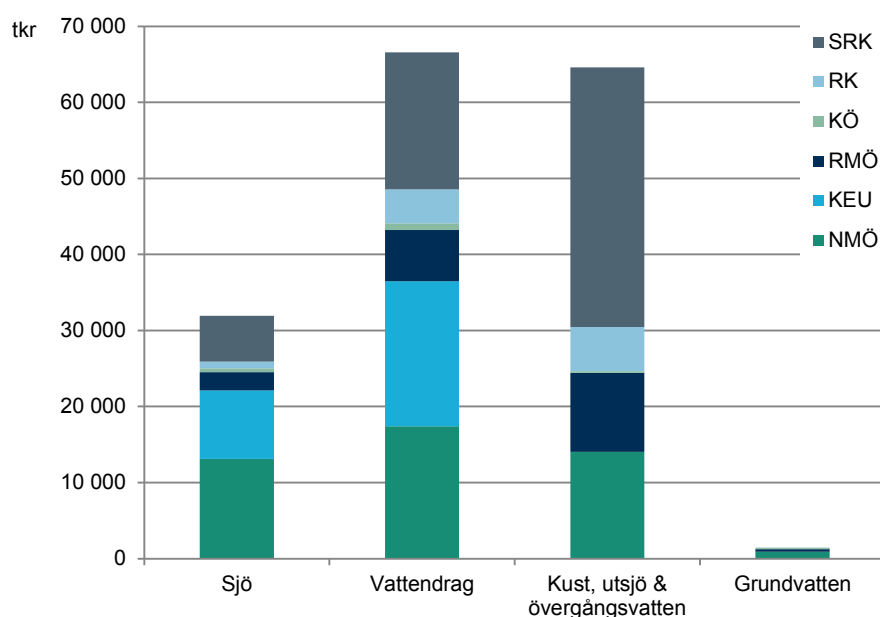
Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel

Den största delen av använda redovisade medel för övervakning från 1:12-anslaget använts för uppdatering och kvalitetssäkring av övervakningsinformation i VISS, samt framtagande av nytt övervakningsprogram som beslutades 2012. Vi rapporterade det uppdaterade övervakningsprogrammet till Europeiska Kommissionen i december 2012.

Under 2013 arbetade vattenmyndigheterna framförallt med att ta fram en rapport om förslag till strategi för att anpassa övervakningen i Sverige till vattendirektivets krav. I rapporten finns bl.a. en brist och behovsanalys utifrån nuvarande övervakning. Länsstyrelserna har bistått vattenmyndigheterna med underlag samt stöttat finansiering av övervakning i länen. Det är svårt att få fram en totalsumma över hur mycket av 1:12-anslaget som gått till finansiering av övervakning, då olika län redovisat på lite olika sätt och även under andra koder än övervakning.

Den huvudsakliga finansieringen av övervakningen sker dock via andra medel än 1:12.

Vattenmyndigheterna uppskattar den totala kostnaden för dagens vattenrelaterade övervakning till 165 000 tkr. En betydande andel av denna övervakning, 70 000 tkr, utgörs av övervakning bekostad av verksamhetsutövare (recipientkontroll och samordnad recipientkontroll).

Kostnaderna för miljöövervakning av vatten i Sverige per år, fördelade på syfte/finansiar. SRK = samordnad recipientkontroll, RK = recipientkontroll, KÖ = kommunal övervakning, RMÖ = statlig regional miljöövervakning inklusive samordnade delprogram och NMÖ = statlig nationell miljöövervakning. Baseras på övervakningsinsatser registrerade i VISS januari 2013 och kostnader för analyser och provtagning från 2012.

Åtgärdsprogram

Varje vattendelegation vid respektive vattenmyndighet ska besluta om nästa åtgärdsprogram i december 2015. Vi ska rapportera åtgärdsprogrammen till EU i mars 2016.

Innehållet i åtgärdsprogrammen regleras av vattenförvaltningsförordningen och miljöbalken. Vi och SGU föreskriver och vägleder om hur åtgärdsprogrammen ska redovisas.

Använda medel

År	SGU	SMHI	Vatten- myndigheterna /Lst, tkr
2011	-	-	21 865
2012	-	-	16 559
2013	-	-	13 379
Summa			51 803

Använda medel från 1:12 anslaget 2011- 2013, åtgärdsprogram.

Det finns en mellanårsvariation i förbrukningen av medel som kan förklaras av arbetets olika skeenden. I jämförelse med perioden 2008-2010 har förbrukningen minskat med ca 15 %.

Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel

Länsstyrelserna fick redan 2011 i uppdrag av vattenmyndigheterna att påbörja framtagande av åtgärdsunderlag inför nästa åtgärdsprogram. Arbetet fortsatte även under 2012 och 2013. När den nya statusklassningen blev klar i december 2013 behövde länen börja revidera underlagen efter den nya klassningen. Under 2013 har en hel del arbete lagts på att ta fram åtgärdsförslag för att nå god status.

De flesta länen har kommit igång med åtgärdsprogrammet, dvs. att länsstyrelserna ska upprätta en plan för åtgärdsarbete för de vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå en god status.

Några länsstyrelser har redovisat att de inom vattenförvaltningen arbetar aktivt med tillämpning av miljökvalitetsnormerna genom den egna ärendehantering, samt genom rådgivning till kommunerna.

Några län har prioriterat arbete med att skydda vattentäkter högt samt att finansiera olika typer av åtgärdsprojekt för att t.ex. minska övergödningsproblem och fysisk påverkan.

Vattenmyndigheterna gör årligen en sammanställning över hur det går med genomförandet av åtgärdsprogrammen. Sammanställningarna finns tillgänglig på vattenmyndigheternas webbplats www.vattenmyndigheterna.se.

Vidare har vattenmyndigheterna arbetat med att utveckla ett åtgärdsbibliotek och modulverktyg för att koppla åtgärder mot vattenförekomst i VISS, som stöd i planering av kostnadseffektiva fysiska åtgärder. Ett omfattande arbete har också genomförts med syfte att utveckla kopplingar och moduler för ett tiotal databaser med data om mätdata, modeller, påverkan och åtgärder.

I december 2012 gjorde vi en interimrapportering till EU för åtgärdsprogrammen dvs. en rapportering över hur det går med genomförande av beslutade åtgärdsprogram. Tyvärr kunde inte mycket av vattenmyndigheternas årliga uppföljning av genomförande av åtgärdsprogrammen användas.

Förvaltningsplan

Förvaltningsplanen är en sammanfattning av allt vattenförvaltningsarbete som gjorts under en cykel dvs. en sammanfattning av mål/normer, tillstånd, påverkan, övervakning, åtgärdsprogram o samverkan som bedrivits i distriktet.

Nästa förvaltningsplan ska beslutas i december 2015 och den ska också innehålla en bedömning över framstegen att nå miljökvalitetsnormer och förklaringar till åtgärder som inte vidtagits.

Använda medel

År	SGU	SMHI	Vatten- myndigheterna /Lst, tkr
2011	-	-	510
2012	-	-	2 196
2013	-	-	1 285
Summa			3 991

Använda medel från 1:12 anslaget 2011- 2013, förvaltningsplan.

Arbetet med förvaltningsplaner är ganska begränsat under nuvarande del av förvaltningscykeln. Det illustreras bl.a. av att förbrukningen av medel under perioden 2011-2013 endast var 20 % av förbrukningen under 2008-2010.

Aktiviteten och förbrukningen förväntas öka 2014-2015.

Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel

Inför framtagandet av förvaltningsplanen ska vattenmyndigheterna enligt vattenförvaltningsförordningen genomföra offentliga samråd kring dokumenten Arbetsprogram med tidtabell samt Översikt av väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2015-2021.

Vattenmyndigheten valde att under denna cykel ha ett gemensamt samråd för dessa två dokument och det genomfördes under perioden 1 dec-1 juni 2013. Sammanlagt har vattenmyndigheterna fått in cirka 400 svar från myndigheter, kommuner, branschorganisationer, frivilligorganisationer och privatpersoner.

Exempel på frågor som har lyfts är att vattenmyndigheterna behöver bli tydligare med vem som ansvarar för vad i vattenarbetet och hur man prioriterar vilka frågor som ska lösas först.

En gemensam målbild för förslaget till reviderad förvaltningsplan har tagits fram och förankrats i vattendelegationerna.

Samverkan

Samverkan mellan myndigheter, mellan myndigheter och kommuner, liksom mellan myndigheter och alla andra berörda är en grundläggande del i genomförandet av vattenförvaltningen.

Utöver formella samråd har man i många områden (främst på delavrinningsområdesnivå) bildat så kallade vattenråd för att få ett fortlöpande deltagande.

I vattenråden ingår de relevanta myndigheterna (beslutsfattare) och organisationer för de berörda parterna. De är en viktig dialogpartner till länsstyrelserna under vattenförvaltningscykelns olika skeden och de bidrar till ett ökat regionalt och lokalt engagemang i det svenska samhället.

Använda medel

År	SGU	SMHI	Vatten- myndigheterna /Lst, tkr
2011	-	-	18 803
2012	-	-	11 310
2013	-	-	16 744
Summa			46 857

Använda medel från 1:12-anslaget 2011- 2013, samverkan.

Kostnaderna för samverkan varierar mellan åren som en effekt av förvaltningscykelns olika skeenden. Kostnaderna har minskat med ca 25 % i jämförelse med föregående treårsperiod.

Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel

Samverkan är nödvändigt för att klara arbetet med vattenförvaltning då det är mycket som hänger ihop och olika myndigheter har olika ansvarsområden.

En gruppering som samverkat under perioden är SAMVAT som är ett samarbete mellan oss, de fem vattendistrikten, länsstyrelserna, NV, SGU, SMHI och MSB.

Vattenmyndigheterna samverkar kontinuerligt med länen i respektive distrikt genom att arrangera distriktsmöten. Vidare har vattenmyndigheterna i Bottenviken, Bottenhavet och Västerhavet gränsvattensamarbete med Finland och Norge.

Bildandet av samverkansorgan/vattenråd har stöttats finansiellt från länsstyrelser och vattenmyndigheternas kanslier. Vattenmyndigheterna deltog i september 2013 på World Water Week för att berätta om Sveriges arbete med vattenråd och hur dessa bidrar till förankring och kunskapsinhämtning på lokal nivå.

Många av länsstyrelsernas beredningssekretariat deltar aktivt i vattenrådets verksamhet och aktiviteter genom att bidra med utbildningar, underlag och kompetens kring viktiga sakfrågor, miljöproblem och vattenförvaltningsfrågor inberäknat tillämpning och hantering i tillsyns- och provningsfrågor avseende av vattenmyndigheternas beslutade miljökvalitetsnormer. Aktuella domar som berör tillämpningen av miljökvalitetsnormerna tas också upp i sammanhanget.

I dialogen med vattenråden förs diskussioner kring lämpliga åtgärder för att nå målen kring direktivet, inberäknat behovet av ett uppsökande tillsynsarbete från myndigheternas och kommunernas sida.

Länsstyrelsen i Halland fick den 31 okt 2012 besök från Danmarks Miljöministerium och Naturstyrelse. Danmarks miljöminister uttryckte

behovet av samverkan och dialog i åtgärdsarbetet samt hänvisade till den svenska samverkansmodellen.¹

Rapportering

Uppdrag och ansvarsfördelning

Vi ska fullgöra de uppgifter som finns beskrivna i vattendirektivet, i fråga om information och rapportering, till Europeiska Kommissionen. Vattenmyndigheterna ska lämna de förvaltningsplaner, åtgärdsprogram och andra uppgifter till oss, som vi behöver för vår rapportering.

Använda medel

År	SGU	SMHI	Vatten- myndigheterna /Lst, tkr
2011	-	-	232
2012	-	-	616
2013	-	-	1 202
Summa			2 050

Använda medel från 1:12 anslaget 2011- 2013, rapportering.

Vad har gjorts 2011-2013 - några exempel

På uppdrag av oss har vattenmyndigheterna utvecklat databasen VISS (www.viss.lansstyrelsen.se) ytterligare för att hantera rapportering till Europeiska Kommissionen kring övervakningsprogrammen, interimrapportering av åtgärdsprogrammen samt havsmiljödirektivet.

I december 2012 rapporterade och kvalitetsgranskade vi övervakningsprogrammen och interimrapporteringen av åtgärdsprogrammen.

För 2013 tilldelas länsstyrelsen i Kalmar 5 430 tkr för utveckling av VISS.

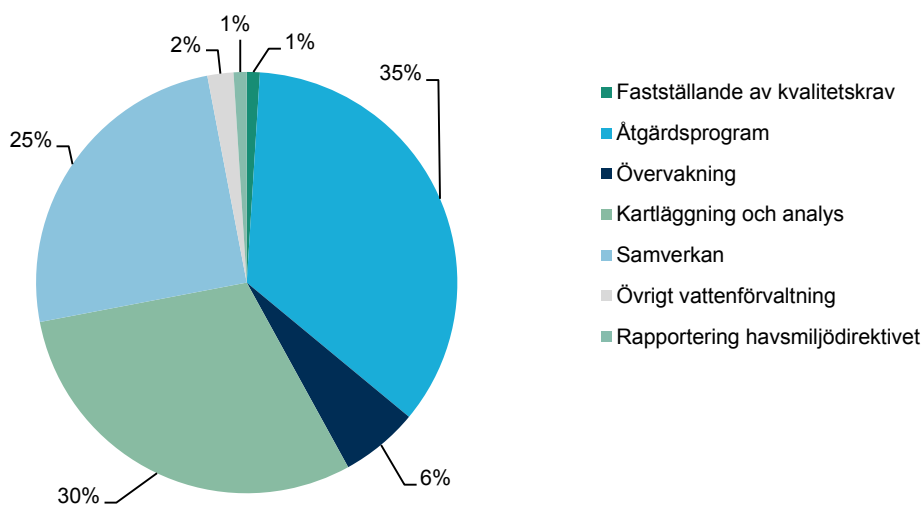
Användningen av VISS har ökat de senaste åren och under de senaste två åren har VISS haft drygt 90 000 besökare.

VISS utvecklas ständigt och under 2013 användes ca en tredjedel av budgeten till att utveckla en "åtgärdsmodul" i VISS för att underlätta åtgärdsplaneringen för länsstyrelserna.

Vidare har ca en tredjedel av budgeten lagts på att förbättra underlag för kartläggning och analys, som t.ex. att synliggöra norska och finska statusklassningar, anlagda våtmarker och dammar.

¹ https://www.landbrugsinfo.dk/miljoe/vandplaner/sider/Ida-Auken-vandplanperiode_pl_12_1004.aspx

En hel del arbete har också lagts ner på utbildningar och information (redovisas som samverkan i diagrammet nedan). Ett par utbildningar finns nu även tillgängliga på YouTube².

Fördelning av medel för arbete med VISS, utifrån verksamhetskoder.

Övergripande och övrig vattenförvaltning

Redovisningskoder har använts lite olika mellan åren; dels tillkom nya koder 2013 och dels redovisades OH-kostnaden separat 2012 och 2013, medan den inkluderas i alla koder 2011. Detta förvårar jämförelsen lite.

Nedanstående tabell visar hur mycket medel som redovisats på övrig vattenförvaltning samt övergripande verksamhetskoder som Övergripande planering och samordning inom gemensamt för naturvård och miljöskydd, Extern och intern information inom naturvård och miljöskydd och övriga redovisade verksamhetskoder (VHT-koder).

² <http://www.youtube.com/user/vattenmyndigheterna?feature=watch>

År	VHT-koder: 500, 5001, 5008 och övriga redovisade VHT-koder, tkr	VHT-kod: År 2012: 537 År 2013: 5370, tkr	VHT-kod 537 - övrig vattenförvaltning, tkr
2011	-	20 059	35 774
2012	12 768	18 351	15 335
2013	9 563 4	13 396	4 379
Summa	22 332	51 806	55 488

Vattenmyndigheter och länsstyrelser redovisning av använda medel från 1:12-anlaget redovisade på övergripande verksamhetskoder respektive övrig vattenförvaltning.

Det är många olika VHT-koder för övergripande och övrigt arbete och kostnader har redovisats på fler koder än för verksamhetsresultaten. Ingen verksamhetsredovisning har gjorts för VHT-koderna 500, 5001, 5008 och övriga redovisade VHT-koder.

Vad gäller de övriga VHT-koderna 5379, 537, och 5380 är verksamhetsredovisningen generellt ganska mager. Om kostnaderna för de övergripande VHT-koderna och övrigt läggs ihop blir totalsumman 46 000 tkr år 2012 och 27 000 tkr för år 2013.

Redovisningen och användningen behöver styras upp för dessa VHT-koder.

Vad har gjorts 2012-2013 - några exempel

För VHT-koderna 500, 5001, 5008 och övriga redovisade VHT-koder finns endast kostnader i tabell ovan angivna i den ekonomiska redovisningen. I verksamhetsredovisningen finns inget skrivet för dessa VHT-koder.

VHT-kod 537 - Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön, år 2012

I verksamhetsredovisningen har vattenmyndigheterna framförallt redovisat arbete i distriktet med samordning av länsstyrelserna, vattendelegationsmöten, arbete med grannländerna Norge och Finland.

Länsstyrelser (utan vattenmyndigheter) har inte redovisat något i verksamhetsredovisningen under VHT-kod 537, men flera län t.ex. D, E, G, I, M, S och X har redovisat kostnader i den ekonomiska redovisningen. (Möten som länen haft har redovisades under 2012 på VHT-kod 5379.)

VHT-kod 5370 - Övergripande inom vattenförvaltning, år 2013

VHT-koden 5370 har tidigare använts för kartläggning och analys, men för 2013 bytte den namn till övergripande inom vattenförvaltning.

I verksamhetsredovisningen har vattenmyndigheterna framförallt redovisat arbete med möten i distriktet, vattendelegationsmöten, SAMVAT, internationellt och nationellt arbete samt verksamhetsplanering.

Länsstyrelserna har redovisat mycket olika på VHT-kod 5370. En del har inte redovisat något alls, andra län har redovisat tid för VP-arbete och enhets-

och funktionsmöten, vissa län har redovisat arbete med miljökvalitetsnormer och något län har redovisat arbete med kartläggning.

Verksamhetsresultat har endast redovisats för VHT-kod 5379

Vattenmyndigheterna har för 2012 och 2013 framförallt redovisat att de samordnat länsstyrelsernas arbete med framtagande av riskkartor för översvämningdirektivet och samordnat arbete med havsplanering.

Länsstyrelserna har under VHT-kod 5379 framförallt redovisat att de haft möten i beredningssekreteriatet, interna möten, verksamhetsplanering, deltagande i vattenmyndigheternas kompetensnätverk och svarat på remisser.

Några få län, 5-6 stycken, har redovisat några projekt de jobbat med under denna rubrik.

Analys av bidragets användande och fördelning

SGU, SMHI, vattenmyndigheterna och länsstyrelserna tilldelades 154 800 tkr 2013 ur 1:12-anslaget för arbete enligt vattenförvaltningsförordningen.

Omfattningen och fördelningen mellan mottagande myndigheter har i princip varit densamma de senaste tre åren. Våra resurser för att arbeta med vattenförvaltningsförordningen motsvarar ca 5 000 tkr för 2013, vilket finansierats via vårt förvaltningsanslag och inte Åtgärdanslaget 1:12.

Vattenförvaltningsarbetet befinner sig nu i en genomförandefas men med ett fortsatt starkt utvecklingsfokus. Under perioden 2011- 2013 har medel från 1:12-anslaget för vattenförvaltningsarbete till största delen gått till löner, och i störst utsträckning använts till arbete med uppdatering av status, normer, övervakningsprogram, utveckling av rapporterings/samverkansverktyg (VISS). Mest tid/kostnader har redovisats på kartläggning o analys för 2012 och 2013.

Europeiska Kommissionen har granskat Sveriges inrapporterade övervakningsprogram, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner och bl.a. berömt det strukturella upplägget, men EU har påpekat flera brister i arbetet som man anser behöver åtgärdas. Övervakningsprogrammen behöver utvecklas för att bättre kunna bedöma påverkan och risker, information från övervakningsprogrammen och ekonomiska analyser bör leda till identifiering av kostnadseffektiva åtgärdsprogram och motiveringar till undantag.

Vidare anses övervakningsprogrammen vara otillräckliga och åtgärdsprogrammen saknar information om vilka specifika åtgärder som kommer att genomföras för vilka vattenförekomster, och därmed också om vilka påverkansfaktorer som åtgärderna är riktade mot.

Vilken verksamhet omfattas av bidraget?

Regelringsbrevet fastställer att bidraget får användas för arbete enligt förordning (2004:660) om förvaltning av kvalitén på vattenmiljön. Kortfattat kan man uttrycka det som om att detta omfattar kartläggning och analys, fastställande av miljökvalitetsnormer, fastställande av förvaltningsplaner, fastställande av åtgärdsprogram, upprättande av miljöövervakningsprogram och rapportering. Myndigheternas hela arbete med vattenförvaltningen finansieras i stort sätt enbart via bidraget, med undantag av de insatser som görs av oss och Naturvårdsverket.

Förordningen omfattar inte genomförande av åtgärder, vilket innebär att det åtgärdsarbete som utpekade myndigheter och kommuner gör ligger utanför bidraget. När det gäller miljöövervakning ska vattenmyndigheterna se till att övervakningsprogram upprättas och genomförs.

Vattenmyndigheterna har inte sett sig själva som utförare vilket innebär att när det gäller miljöövervakning och åtgärder är det endast delar av administrationen av dessa som finansieras via bidraget, eg. framtagning av åtgärdsprogram respektive övervakningsprogram, och inte verksamheten i sig dvs. övervakning och åtgärder förväntas finansieras på annat vis. Att finansieringen inte är tydlig har kritiserats av Europeiska Kommissionen.

Är storleken på bidraget ändamålsenlig?

Här skulle en mer omfattande analys behöva göras. Det man kan notera är att bidragets storlek grundar sig på gamla uppskattningar från de olika myndigheterna, i länsstyrelsernas fall från 2004, och att vattenförvaltningsarbetet numera kommit in i en ny fas.

Om man generaliserar kan man betrakta bidraget som en administrativ kostnad för att skapa förutsättningar för att få till åtgärder som förbättrar vattenmiljön och en övervakning som följer upp effekterna. I vilken grad har då bidraget förbättrat förutsättningarna för att få till åtgärder och övervakning?

Nuvarande redovisning medger inte en sådan analys, vilket vi noterat och varför ett arbete nu pågår som ska åtgärda detta. Det man kan notera är att vattenmyndigheterna har arbetat systematiskt med samverkan och på så vis engagerat myndigheter och näringar i alla relevanta sektorer.

Vattenmyndigheterna har också fastställt åtgärdsprogram som riktats till kommuner, länsstyrelser och ett antal centrala myndigheter. Tillsammans innebär detta att vattenfrågorna har kommit upp på agendan hos de mest berörda. Samtidigt har vattenmyndigheterna/länsstyrelserna, SMHI och SGU

gemensamt byggt upp en infrastruktur för hantering av all relevant information inom vattenförvaltningen.

I stora drag har man genomfört det som planerats vilket tyder på att bidraget åtminstone inte varit för litet. Hur det är nu och framåt är mer osäkert. Exempelvis har SGU och SMHI båda bedömt att nya insatser krävs inom sina respektive ansvarsområden och att detta förutsätter ökade bidrag. Vi bedömer att arbetet med grundvatten är särskilt eftersatt, betydande brister finns här när det gäller kartläggning, analys, datahantering och övervakning.

Vi utvecklar nya redovisningskrav för att kunna bedöma vad bidraget leder till för effekt på vattenkvaliteten och för att kunna uppskatta vilka ytterligare åtgärder som krävs för att uppfylla miljökvalitetsnormerna.

Är bidragets fördelning förenligt med fördelning av ansvar mellan myndigheterna?

Vattenmyndigheternas och länsstyrelsernas ansvar/uppdrag för vattenförvaltningen är tydliggjort i förordning med länsstyreinstruktion.

SGU ansvarar för miljömålet *Grundvatten av god kvalitet*, ska samverka med oss i havs- och vattenfrågor och har enligt vattenförvaltningsförordningen en roll att vägleda och föreskriva om relevanta delar av genomförandet.

SMHI har inget tydligt uttalat ansvar i vattenförvaltningsarbetet. Vi ska vara pådrivande, stödjande och samlande, särskilt genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av vattenförvaltningsförordningen.

Länsstyrelserna, SMHI:s och SGU:s skiftande roller påverkar relationen till oss. Samverkan med länsstyrelserna karakteriseras numera av att vi utvecklar gemensamma mål och tillsammans strävar åt att integrera vattenförvaltningsarbetet i länsstyrelsernas övriga arbete, i syfte att hitta synergier och effektivitetsvinster.

När det gäller SMHI kan samverkan snarar karakteriseras som ett uppdragsförhållande där vi är beställare och SMHI utförare. Relationen till SGU kan sägas ligga lite mitt emellan.

Inledningsvis karakteriserades arbetet på alla myndigheterna av utveckling, över tid har emellertid denna komponent minskat till förmån för förvaltning av system och processer. Då förvaltningen är utvecklad och utvecklingsresurserna begränsade blir det viktigare att hantera dessa utifrån en helhet, vilken kan motivera att ha gemensamma medel och prioriteringar för utveckling.

Fördelning mellan nationella och regionala kostnader?

Bidragen till SGU och SMHI går i sin helhet till verksamhet som kan betecknas som nationell. Vattenmyndigheterna har redovisat att 50-60% av deras verksamhet är gemensam och därför delvis av nationell karaktär. Länsstyrelsernas bedöms endast syssla med regionalt arbete.

Samverkan mellan vattenmyndigheterna är på många vis föredömligt men detta tillsammans med vattendirektivets tidsplan ställer höga krav på de vägledande myndigheterna, dvs. oss och SGU. Krav som kan vara svåra att möta då resursfördelningen är till vattenmyndigheternas fördel.

Är fördelningen mellan år ändamålsenlig?

Fördelningen av bidragen mellan myndigheterna har varit oförändrad över tid. Vattencykeln är sexårig med en bestämd iterativ tidsplan, vilket medför att behovet av insatser varierar mellan åren. Detta syns även i länsstyrelsernas redovisning där insatserna inom vissa verksamhetsområden varierar mer än andra mellan åren.

Erfarenheterna från nuvarande vattencykel, 2009-2015, bör tas tillvara för att granska om det finns behov av en anpassning av medelsfördelningen mellan år.

Tillåter redovisning en ändamålsenlig analys av bidragets användning och nyttjande?

Det är många olika VHT-koder för övergripande och övrigt arbete och kostnader har redovisats på fler VHT-koder än för verksamhetsresultaten.

Ingen verksamhetsredovisning har gjorts för VHT-koderna 500, 5001, 5008 och övriga redovisade VHT-koder. Vad gäller de övriga VHT-koderna 5379, 537, och 5380 är verksamhetsredovisningen generellt ganska mager.

Om kostnaderna för de övergripande VHT-koderna och övrigt läggs ihop blir totalsumman 46 000 tkr år 2012 och 27 000 tkr för år 2013. Redovisningen och användningen behöver styras upp för dessa VHT-koder.

Fartygskostnader (villkor 6)

Under hösten 2013 såldes forskningsfartyget Mimer med en realisationsförlust, vilket medförde att investeringen fick skrivas ned. Utöver detta har även andra kostnader uppstått i samband med avvecklingen av myndighetens fartygsverksamhet.

På grund av avvecklingen av forskningsfartyget Argos har merkostnader uppstått vid genomförandet av miljöövervakningen. Bidraget till SMHI avser fartygsstöd för marin miljöövervakning inom delprogram Kust och hav.

Verksamhet	kostnad, tkr
Nedskrivning Mimer	9 140
Avveckling fartyg	2 194
SMHI	7 300
Summa	18 634

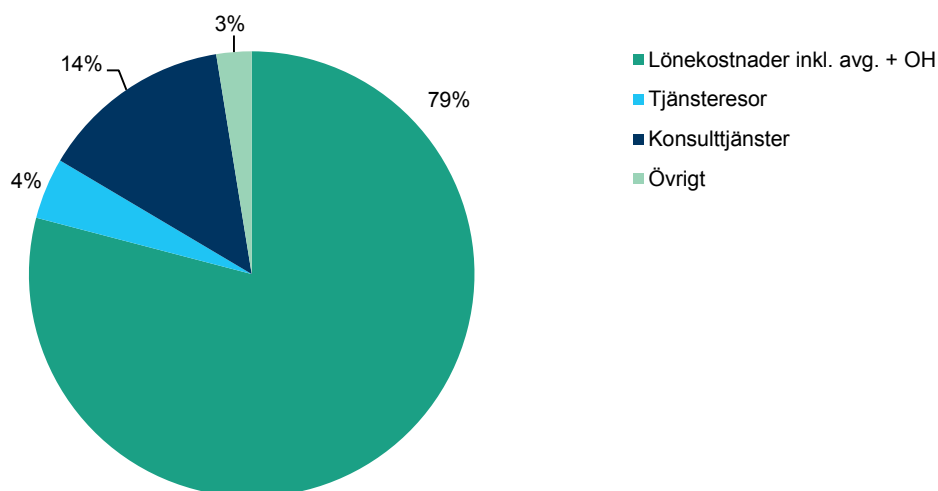
Bidrag till modellunderlag för åtgärder mot övergödning (villkor 7)

7 000 tkr har lämnats i bidrag till Baltic Nest Institute, BNI, vid Stockholms universitet för fortsatt utveckling av modellunderlag till stöd för beslut om åtgärder mot övergödning av Östersjön i det internationella arbetet med att restaurera Östersjön.

Bidraget är ett stöd i arbetet med att nå målen inom Baltic Sea Action Plan och miljökvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Vårt stöd tillsammans med bidrag från naturvetenskapliga fakulteten på SU ger BNI en totalbudget på 9 000 tkr.

Kärnverksamheten på BNI drivs av tolv personer som utför knappt åtta årsarbeten.

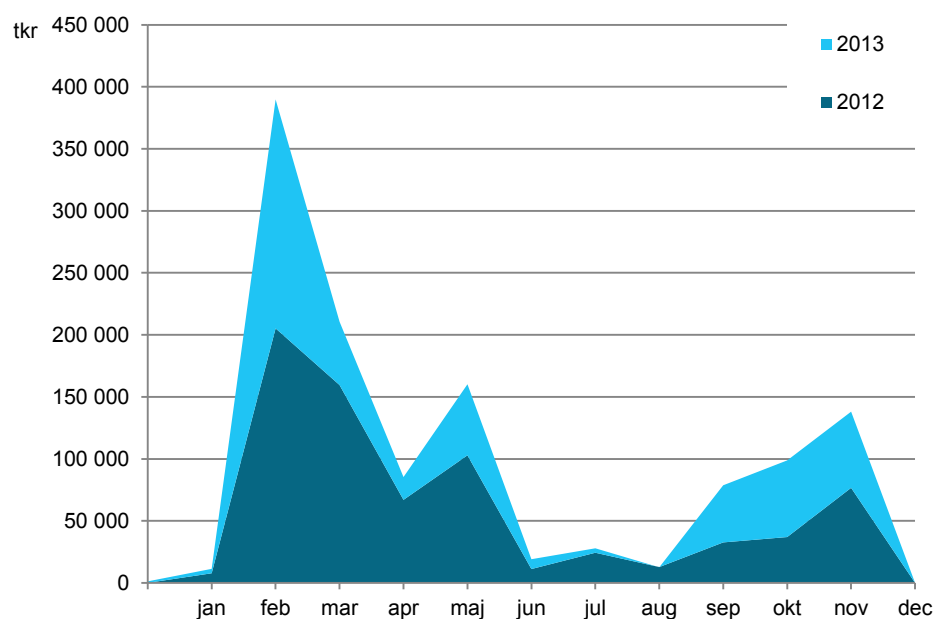

Östersjöcentrums användning av bidraget.

Anslaget i siffror och figurer

Nedan redovisas det totala anslagets fördelning över år och utifrån mottagare och kostnadsslag.

Totalt

Utbetalt per månad, 2012 och 2013.

Mottagare	Belopp tkr
Statistiska centralbyrån, SCB	120
Kammarkollegiet	155
Naturhistoriska riksmuseet	210
Fortifikationsverket	281
Ospar	300
Stiftelser	356
Konferenser (främst Havs- och vattenforum)	498
AquaBiota Water Research	735
Naturvårdsverket	1 090
Kommuner	1 666

Mottagare	Belopp tkr
Kolmårdens djurpark	1 900
Trafikverket	2 107
ELFORSK AB	2 150
Totalförsvarets forskningsinstitut	4 000
Sjöfartsverket	4 298
Expertstöd	5 198
Sveriges geologiska undersökning, SGU	6 000
Fartygkostnader	13 469
Universitet/högskola	17 996
Statens meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI	24 246
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU	79 802
Länsstyrelser	330 174
Summa	496 751

Vattenförvaltning

Länsstyrelserna

Verksamhet	kostnader, tkr
Lönekostnader inkl avg och OH	103 395
Tjänsteresor	3 031
Konsulttjänster	7 010
Utbetalda bidrag	8 943
Övrigt	965
Summa	123 344

Verksamhet	kostnader, tkr
Övergripande planering, samordning och samverkan inom gemensamt för naturvård och miljöskydd samt administration och service	45 280
Kompetensutveckling inom gemensamt för naturvård och miljöskydd, vattenverksamhet samt VISS-utveckling	2 446
Förvaltningsplaner, övervakning, fastställande av kvalitetskrav	5 564
Åtgärdsprogram	12 111
Kartläggning och analys	24 079
Lokalkostnader	8 158
IT-verksamhet	5 757
Summa	103 395

Verksamhet	Antal timmar
Övergripande planering och samordning inom gemensamt för naturvård och miljöskydd	7 657
Extern och intern information inom naturvård och miljöskydd	98
Kompetensutveckling inom gemensamt för naturvård och miljöskydd	1 800
Övergripande planering och samordning inom vattenverksamhet	4 949
Extern och intern information inom vattenverksamhet	189
Kompetensutveckling inom vattenverksamhet	1 275
Övergripande inom förvaltning av kvalitén på vattenmiljö	29 866
Fastställande av kvalitetskrav	2 010
Förvaltningsplaner	3 352
Åtgärdsprogram	35 908
Övervakning	11 164
Kartläggning och analys	71 992
VISS-utveckling	3 167

Verksamhet	Antal timmar
Samverkan	21 925
Övrig vattenförvaltning	12 241
Övriga redovisade VHT-koder	11 592
Summa	219 185

SGU

Kostnader	Totalt, tkr	Stöd till vatten- myndigheter, tkr	Kartläggning och analys, tkr	Vattentäcks- arkivet tkr
Externa kostnader	198	61	104	32
Personalkostnader	5 776	2 563	1 659	1 553
Summa	5 974	2 624	1 763	1 585

SMHI

Verksamhet	kostnader, tkr
Lönekostnader inkl. avg. och OH	15 470
Tjänsteresor	245
Konsulttjänster	50
Övrigt	368
Summa	16 133

SLU Aqua

Totalt 26 projekt med finansiering från 1:12-anslaget.

Projekt markerade med * har inte utnyttjat hela det beviljade beloppet, därför stämmer inte summorna i de två tabellerna överens.

Verksamhet	kostnader, tkr
Löner, lokal, OH samt övriga personalkostnader	18 518
Resor och traktamenten/bilersättningar	1 389
Köpta tjänster	2 628
Driftkostnader	330
Avskrivningar	23
Summa	22 888

Projekt	Erhållna medel, tkr
Lokala populationer	670
Datainsamling Stora sjöarna	3 657
Siklöjeundersökning Bottenviken	374
Databaser sjöar övrigt	400
Nationell databas kräftor	684
Fiskeoberoende beståndsuppskattning, kräfta	299
Resursövervakning östkusten	470
Kustövervakning Barsebäck (ål), Referensområde Älgöfjorden	205
GAP 2	340
Flundrefiske Gotland *	100
FP7 Benthis *	82
Interreg bärkraftigt havskräftfiske	706

Projekt	Erhållna medel, tkr
Helcom Fish och indikatorer	502
ECOSEAL	773
Skonsamma fångstmetoder *	3 091
Beståndsanalys nationellt reglerade arter	1 254
Främmande arter i kustvatten	300
Skonsamma redskap	868
Reservat, Östersjön	160
Fiskefria områden, Västkusten *	462
ICES-möten	250
Laxförvaltningsplan	990
Ålförvaltningsplan	512
Hotade arter och främmande arter i sötvatten	424
PLAN FISH *	5 769
Interreg Cods	200
Summa	23 542

VISS

Verksamhet	kostnader, tkr
Fastställande av kvalitetskrav	54
Åtgärdsprogram	1 893
Övervakning	324
Kartläggning och analys	1 622
Samverkan	1 352
Övrigt	108
Rapportering havsmiljödirektivet	54
Summa	5 407
